

Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22 травня 2020 р. Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С 84-86. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8125>.

ОБЛІКОВІ СИСТЕМИ ТА ЇХ ІНФОРМАЦІЙНА РОЛЬ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*Павловська Т. С., студентка,
Полтавська державна аграрна академія*

З кінця XVIII століття у розвитку людства поєдналися процеси індустріалізації, урбанізації та значні зміни демографічної поведінки. Збільшення чисельності населення планети на фоні стрімкого технічного прогресу призвело до стрімкого посилення впливу людської діяльності на навколишнє середовище. А отже, з часом виникла необхідність його регулювання.

Дана необхідність з часом виділилася у поняття екологічної відповідальності бізнесу, що передбачає необхідність підприємству враховувати у діяльності свій вплив на природу. А саме, забезпечувати сприятливий вплив на екологію, чи хоча б мінімізувати негативний.

Тип управління підприємством, який орієнтовано на організацію природоохоронної діяльності для вирішення проблем екологічної діяльності називається екологічним менеджментом. Відповідно, інформаційні потреби екологічного менеджменту повинні враховуватися у облікових системах. Власне цим пояснюється інституційна природа виникнення нових об'єктів обліку, зокрема, об'єктів природно-ресурсного потенціалу, об'єктів синтетичної біології та інших [1, с. 55].

Задля ефективного управління важливо розуміти відмінності окремих видів та форм екологічної відповідальності. Мінімізація негативного впливу може відбуватися як превентивне запобігання нанесенню шкоди навколишньому середовищу, або відшкодування нанесених природі збитків.

* Науковий керівник – Канцедал Н. А., к.е.н., доцент

Окремо виділяють юридичну та економічну форми екологічної відповідальності. Юридична форма представляє собою юридичну відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища. Саме вона ілюструє державне регулювання впливу підприємств на екологію.

Економічна ж форма є способом відшкодування завданих збитків. Вона передбачає різні форми обов'язкових платежів за викиди забруднюючих речовин в атмосферу, гідросферу, зберігання чи поховання шкідливих відходів, використання води з природних джерел або продукції лісового господарства.

Проте вищеописані форми демонструють лише несення підприємством відповідальності за вже вчинену шкоду. Для відображення превентивного зменшення можливої шкоди, необхідним є виділення також соціальної та моральної форм екологічної відповідальності.

Враховуючи тісні взаємозв'язки у біосфері планети навіть незначний вплив певного підприємства може відобразитися на будь-якому жителю Землі, його сім'ї, майні. Соціальна форма відображає зворотній до цього процес. Так, суспільство має вплив на підприємство через фактичних і потенційних інвесторів, партнерів, споживачів продукції чи послуг.

Моральна форма в даному випадку представляє екологічну діяльність керівництва та працівників підприємства спричинену їх особистими установками, що базуються на совісті та свободі волі і не залежать від таких зовнішніх факторів, як закон чи вплив суспільства. Крім того ефективність керівництва підприємством прямо залежить від доступної відповідальним особам інформації щодо попереднього, поточного та майбутнього стану справ. Відповідно, для екологічного менеджменту основоположним є екологічний облік.

Загалом поняття облікової системи слід розуміти, як сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують вимірювання об'єктів (явищ або процесів) та генерування інформації щодо них відповідно до потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів [3, с. 86]. Система екологічного обліку зосереджується на зборі, обробці та підготовці інформації щодо природокористування.

В умовах необхідності підвищення екологічної відповідальності суб'єктів господарювання наявні системи обліку потребують новітніх теоретико-методологічних рішень [2, с. 58]. Так, розвиток екологічного обліку і, власне, екологічної звітності може відбуватися у двох напрямках. Це або розширення сучасної системи обліку із введенням до неї нових екобалансів. Або виокремлення екологічної звітності шляхом диференціювання інформації по природокористуванню у бухгалтерському балансі підприємства.

Основними елементами екологічного обліку є екологічні витрати та зобов'язання. Екологічні доходи є більш специфічними. Екологічні витрати формуються унаслідок природоохоронної діяльності, відтворення відновлювальних ресурсів чи відшкодування непоправних збитків навколишньому середовищу. Екологічні зобов'язання виникають, як плата за застосування природних ресурсів у вигляді податків, добровільне відшкодування підприємством негативного впливу на довкілля або компенсацію завданої, внаслідок недотримання норм законодавства, шкоди.

Екологічні витрати знаходять своє відображення у четвертому та дев'ятому класах рахунків через фінансування природоохоронних заходів та інші відповідні витрати. Зобов'язання розташовуються у п'ятому та шостому класах. Вони включають довгострокові екологічні зобов'язання та розрахунки за екологічними податками і страхуванням. Можливі доходи від реалізації екологічної продукції та послуг відображаються у сьомому класі. Перший та другий класи рахунків можуть містити інформацію про основні засоби природоохоронного призначення та природні ресурси.

Отже, вплив проблем необдуманого природокористування на підприємництво в усьому світі стрімко зростає. І, відповідно, підвищується актуальність поняття екологічної відповідальності, що сприяє розвитку екологічного обліку. Він є необхідною ланкою для ефективного управління підприємством та його взаємодії із зацікавленими сторонами: державою, інвесторами, партнерами та споживачами продукції.

Література.

1. Канцедал Н. А. Інституційна природа виникнення нових об'єктів обліку. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 червня 2020 р).* / відп. ред. В. В. Чудовець. Вип. 12. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 54-57. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8552>.

2. Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку : монографія / за заг. ред. І. О. Макаренко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. 260 с.

3. Плаксієнко В. Я., Канцедал Н. А. Інформаційна роль облікових систем у глобальному економічному середовищі. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22 травня 2020 р.* Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С 84-86. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8125>.

ВЕКТОРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Палаш А. В., аспірант,
Західноукраїнський національний університет*

Нормативний зміст поняття «стратегічний управлінський облік» в Україні відсутній, однак існує визначення цього терміну професійними організаціями, зокрема Інститут сертифікованих управлінських бухгалтерів (СІМА) трактує стратегічний управлінський облік як «форму управлінського обліку, в якій акцент робиться на інформації, що відноситься до зовнішніх факторів по відношенню до підприємства, а також на нефінансову та внутрішньостворену інформацію» [1, с. 54].

Вказане визначення є досить загальним, оскільки визначає лише параметри облікової інформації, яка формується інструментами стратегічного управлінського обліку на виході, не

* Науковий керівник – Бруханський Р. Ф., д.е.н., професор